

LIIKENNEVALIOKUNNAN LAUSUNTO 8/2000 vp

Hallituksen esitys rautatiekuljetuslaiksi ja
eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä kesäkuuta 2000 lähettäessään hallituksen esityksen rautatiekuljetuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 81/2000 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi lakivaliokuntaan samalla määrännyt, että liikennevaliokunnan on annettava asiasta lausunto lakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Yrjö Mäkelä, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Antti Leinonen, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Eeva-Liisa Koltta-Sarkanen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- ylijohtaja Ossi Niemimuukko, Ratahallintokeskus
- toimitusjohtaja Juhani Kopperi, VR Oy
- puheenjohtaja Pentti Kesseli, Rautatieläisten liitto
- pääsihteeri Timo Tanner, Veturimiesten liitto edustaen myös Rautatievirkamiesten liittoa.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi rautatiekuljetuslaki. Laissa säädettäisiin kuljetussopimukseen perustuvasta rautatieyrityksen vastuusta matkustajan, tavarán tai matkatavaran rautatiekuljetuksessa. Laki ei kuitenkaan koskisi matkustajaan tai käsimatkatavaraan kohdistuneen henkilö- tai esinevahingon korvaamista, josta säädetään raideliikennevastuulaissa.

Rautatieyritys olisi kuljetuksen aikana huolimattomuudestaan riippumatta vastuussa vahingosta, joka on aiheutunut tavarán tai matkatavaran katoamisesta, vahingoittumisesta tai luovutuksen viivästymisestä. Rautatieyritys voisi vapautua vastuustaan vain poikkeuksellisesti. Toi-

saalta sen korvausvelvollisuutta rajoitettaisiin määrällisesti.

Lakiehdotuksen mukaan rautatieyritys olisi velvollinen korvaamaan vahingon, joka on aiheutunut matkustajalle junavuoron viivästyksestä. Korvausvelvollisuutta ei kuitenkaan syn-tyisi sellaisen viivästyksen johdosta, johon matkustajan voidaan kohtuudella edellyttää varautuneen. Rautatieyritys vapautuisi junavuoron viivästyksen perustuvasta korvausvelvollisuu-desta, jos se osoittaisi ryhtyneensä kaikkiin koh-tuudella vaadittaviin toimenpiteisiin vahingon välttämiseksi.

Esitykseen sisältyy ehdotus tiekuljetussopi-muslain muuttamisesta. Rahdinkuljettajan vas-

tuun enimmäismäärä ehdotetaan korotettavaksi rahanarvon muutosta vastaavasti 20 euroon kilolta. Lisäksi tiekuljetussopimuslain muutoksella selvennettäisiin tiekuljetuksia ja rautatiekuljetuksia koskevien säännösten soveltamisalaa.

Valmismatkalakia ehdotetaan lisäksi tässä yhteydessä tarkistettavaksi siten, että matkanjär-

jestäjä voisi rajoittaa vastuunsa ehdotetun rautatiekuljetuslain mukaiseksi, kun korvausta vaaditaan valmismatkaan sisältyvän rautatiekuljetuksen yhteydessä aiheutuneesta vahingosta.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 2001 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta, joka on tarkastellut lakiehdotuksia oman toimialansa osalta, pitää lakiehdotuksia saamansa selvityksen perusteella tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina seuraavin huomautuksin.

Vahingonkorvaukset

Rautatiekuljetuslakiehdotuksen mukaan rautatieyrittäjä on pääsääntöisesti huolimattomuudestaan riippumatta vastuussa vahingosta, joka tavaralle on aiheutunut rautatiekuljetuksen yhteydessä. Korvausvelvollisuus on kuitenkin määrällisesti rajoitettu enintään 25 euroon eli noin 150 markkaan kilolta. Vastaavasti tiekuljetussopimuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tiekuljetussopimuslaissa säädetty tie-rahdinkuljettajan vastuun enimmäismäärä korotetaan 20 euroon eli noin 120 markkaan kilolta.

Valiokunta katsoo, että eri liikennemuotojen yhdenvertaisen aseman toteuttamiseksi olisi asianmukaista, että korvauksen enimmäismäärä olisi sama riippumatta siitä, tapahtuuko kuljetus maanteitse vai rautateitse. Tästä syystä valiokunta esittää lakivaliokunnalle,

että se muuttaisi lakiehdotuksia siten, että enimmäismäärä olisi molemmissa laeissa samansuuruinen.

Rautatiekuljetuslakiehdotuksen mukaan matkustajalla on tietyin edellytyksin oikeus korvaukseen junavuoron viivästyksen aiheuttamasta vahingosta. Valiokunta pitää hyvänä ja kannatettavana sitä, että matkustaja voi saada junavuoron viivästymisen aiheuttamasta vahingosta kor-

vausta, ja katsoo, että korvausuhalla voi olla siinä myönteistä vaikutusta erityisesti siihen, miten myöhästymisen syistä ja kestoista matkustajille tiedotetaan ja kuinka heitä pyritään auttamaan jatkoyhteyksien järjestämisessä.

Junavuorojen peruuntuminen tai viivästyminen voi johtua paitsi rautatieyrittäjän toiminnasta myös monista muista syistä. Useissa tapauksissa junien myöhästyminen johtuu ratojen huonosta kunnosta. Ratojen kunnossapidosta vastaa Ratahallintokeskus. Yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaisesti valiokunta korostaa, että tällaisissa tapauksissa rautatieyhtiön tulee voida välittömästi periä Ratahallintokeskukselta niitä korvauksia vastaava summa, jotka se on joutunut viivästyksen johdosta asiakkaille maksamaan. Vastaava oikeus periä korvaussumma vahingon varsinaiselta aiheuttajalta rautatieyhtiöllä tulee olla myös kaikissa niissä muissa tilanteissa, joissa viivästymisen aiheuttaja on joku muu kuin rautatieyhtiö itse.

Linja-autoliikennettä voidaan matkalippujen hintojen ja matkojen pituuden suhteen pitää lähinnä verrannollisena junaliikenteeseen, ja linja-autojen matkustajille voi valiokunnan käsityksen mukaan syntyä bussivuorojen peruuntumisesta tai viivästymisestä jokseenkin samanlaisia ongelmia kuin junamatkustajillekin. Esityksen perustelujen mukaan ilmakuljetuslaissa ja meri-laissa on jo viivästyskorvausta koskevat säännökset, joissa rahdinkuljettajan korvausvelvollisuus on rajoitettu runsaaseen 5 600 euroon. Sen sijaan valiokunnan saaman selvityksen mukaan vastaavaa säännöstöä ei ole olemassa linja-autoliikenteen puolella. Eri kuljetusmuotojen yhden-

vertaisen aseman toteuttamiseksi valiokunta korostaa, että vastaavan säännöksen tarpeellisuus myös linja-autokuljetusten puolella tulee selvittää.

Tarkastusoikeus ja toimenpiteet vaaran torjumiseksi

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota rautatiekuljetuslain 29 ja 30 §:n säännöksiin tarkastusoikeudesta ja toimenpiteistä vaaran torjumiseksi. Säännöksissä tarkastusoikeus ja oikeus ryhtyä toimenpiteisiin on annettu vain poliisivaltuudet omaaville ja lain nojalla tarkastukseen oikeutetuille virkamiehille.

Lakiehdotuksen perustelujen mukaan poliisivaltuuksia on myönnetty junien konduktööreille ja tulevaisuudessa saattaa olla tarkoituksenmukaista hakea niitä myös tavarankuljetuksia valvoville ja niiden turvallisuudesta vastaaville henkilöille. Junahenkilökunnalla, jolle ei ole myönnetty erityisiä poliisivaltuuksia, ei ole oikeutta tarkastuksen tekemiseen. Perustelujen mukaan voi kuitenkin eräin edellytyksin esimerkiksi tavarajunan kuljettajalla tai jopa matkusta-

jajunan matkustajalla olla oikeus ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin vaaran torjumiseksi.

Valiokunta katsoo, että käytännön tilanteiden kannalta on välttämätöntä, että esimerkiksi tavarajunan kuljettajalla on lakiin perustuva oikeus ryhtyä tarpeelliseksi katsomiinsa toimenpiteisiin vaaran torjumiseksi. Valiokunta esittääkin lakivaliokunnalle,

että se muuttaisi lakiehdotusta siten, että varmistetaan tavarajunan kuljettajan oikeus ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin vaaran torjumiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan liikennevaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakivaliokunta täsmentää lakiehdotuksia siten kuin tässä lausunnossa esitetään ja

että lakivaliokunta ottaa muutoinkin mietintöönsä laatiessaan huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Erkki Pulliainen /vihr
vpj. Annika Lapintie /vas
jäs. Klaus Bremer /r
Erkki Kanerva /sd
Saara Karhu /sd
Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
Raimo Mähönen /sd (osittain)

Tero Mölsä /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Ismo Seivästö /skl
Timo Seppälä /kok
Raimo Vistbacka /ps
Harry Wallin /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.